

72 פאר הגולה

ד' שם ל"ה לפרוש
הממוקי יוסף והסמט
ממרי'ן' חביב ה' בית
יוסף ו' קרא"ש
מהחא דערכין ג'
חכמים י"ט

שערי תשובה

בִּירְאָפִירִים ע"ש: [ד] רַק זָרוּעַ. עב"ט. ובחזית־איר שם קרב דאָס נָטַע הָקָה פֶּטוּר, וְכִבֵּל גִּדּוּם מַעְרָא כֹּל שֶׁנֶּשְׂאָר לוֹ בַּחֲלָק הַעֲלִיּוֹן קְרוֹב לַחֲתָן מִקֹּדֶם לְהִנִּיחַ תַּפְלִין י"ל דְּחִבֵּי לְהִנִּיחַ, זֶה נֶשְׂאָר מִי יד יְדוּתָה. וְעַיִן בְּמִנְיָא וְיִשְׂרָאֵל אֲתוֹרִינִים וּבְכֵינִים מְאִירֵי חַיִּי מִי יא וְהַתְּפִלָּה בְּחִפְזָא עֲצִי ב. יו. וְהַתְּפִלָּה לְהִנִּיחַ בְּלֹא בְרָכָה וְיִצְרָךְ עַל ש"י שְׂתִיב בְּכֵס הַשֵּׁם. וְהַתְּפִלָּה בְּשִׁגְרָתָא אֲרָהִי מִי לוֹ דְּמִי שְׂתִיב עַל דְּפֶטוּר מִש"י מִימֵי חֵזֶל בְּכֵס הַשֵּׁם ע"ש: [ה] יוֹדֵי. ע"ש. וְהָבֵן מִתּוֹר שְׂתִיב צִבּוּר שֶׁבִּסְפֹּר וְרִנְיָהּ הוֹכִיחַ מִהֵרָ"י צִמַּת מְדַבְּרִי תֵּרֵב וְלִי דְּצִרְךְ שְׁלֹא תִּיזֵי לְעוֹלָם אֶפְלוּ בְּהוֹטֵם מִנְּחִין בַּחוּץ הַכֵּס, וְע"כ וְהוֹטֵם כְּבִים מִקְרָא שֶׁשֶׁם לְקֶשֶׁר הַיֵּד עִם הוֹט עַל יָד עִם הַתְּפִלָּה, וְעַיִן קוֹשְׁרֵין אוֹתָהּ עַל הַרְצוּת בְּשִׁעַת הַתְּהִלָּה ע"ל. וְלִדְרִי צִי ע"י צִי ע"י קִשְׁרָה וְזוֹ הוֹט עַל יָדָהּ הוֹט עַל הַיָּד סִבִּיב וְהַתְּפִלָּה וְהוּא הוֹצֵץ בִּי הוֹצֵץ לְתַפְלִין: וְאֶשְׁפֹּר בֵּין דְּהוֹטֵם וְהוֹטֵם הוּא בְּכֹלֹת הַתְּפִלָּה וְהוֹטֵם וְהוֹטֵם מִשֵּׁם שֶׁאֵין מוֹרִישִׁים עַם הַרְצוּת ע"ש מ"ט [ו] חוֹצֵץ. כְּבֵה"ט מְבִירָא בְּיָדָהּ וְלִעוֹן מִשֵּׁם שֶׁאֵין מוֹרִישִׁים עַם הַרְצוּת ע"ש מ"ט [ז] חוֹצֵץ. כְּבֵה"ט מְבִירָא בְּיָדָהּ

פאור הלכה

* שאין לו די. עין במשנה ברורה, ודלא כמפרשי מגדים שרצה לומר להאי' דפטור בכל גווי, כי לא ראה להאי' כי לא נדפס בנמיו: * יניח וכו'. רוצה לומר, יניח ביד שמאלו וכן משמע למען באי' גופא, דלא נהירא לה שם הפירוש של המקרשים דלאחרים קאי הרבוי על החייב דמיין, רק על השואל קאי, ואפלו הכי פסק שם כתנא קמא ופטור אפלו בנשאר לו הקבוצה, דאיהו מופשט שם "אין לו רוצו" קאי על הקנה. ומה שקבוצה הרמ"א "חוספות פרק המזומין קבוצה דמיין" רוצה לומר אפלו בנשאר לו רק הקבוצה, ולפי מה דמסיק החוספות בדבור המתחיל קבוצה דרוצו ענינה מקום המזכיר ו' והלאה, ולהקנות אבדקתה אל הנה לו האי' ולקח הקשה לו מאד דבריו: * בלא ברכה. ומהב"ח יניצ' ואליה רבה ומתנ"א משמע דצריך לכוון גספן, ואחרי דיש לו קבוצה, ודרוך החיים גספן מסכים בעקר הדין לחייב כמותם אף מכל מקום לענין ברכה שומע מצדד להקל. ואפלו לא נשאר לו רק מחצית עצם שכל הקבוצה ויבית השחי מלמטה, פשוט דכזול לספק בזה על כבוד הש"ס דכל שיש עדין מקצת מן הקבוצה בשרת לתפילי, ולא יכור, ויותר טוב שצריך ששם על השל"ראש ונתנו לפי מנהגנו כהרמ"א הנ"ל בסימן כה, ולהבית יוסף שם, אחת ויכונן להוציא בזה גם השל"ד. ואפלו בנשאר לו הקבוצה וכמו שהסכים בשג"ר שיתובה: * המנהג הכולל שיהיה הי"ד של קשר וכו'. עין בבית יוסף בשם מהר"י בן חביב דמשמע מצדו דרק צענית הקשר והי"ד אשר בו צריך להקשר ודאק משה מהתפלה בברכה (להב"ח), אבל בניסת הרצועה חוץ פסל הקשר תבוא למעלה מהתפלה, והוא הנכון, עין שם; אבל בדרך"מ משה משמע שיותר טוב כהמנהג שנוהגין שם תחיבת הרצועה בתוך הקשר והפסל יהיה לימינו שהוא לצד הלב, וכן משמע בבב"ג שם הקשינה גופא צריך שתהיה נגד הלב, וכן משמע מלשון הרא"ש להקעין בו היטב בסוף אות יב כמה שקבח "מרחיק הקשר מן מעצמות" עדין נאמן במצדו יוס"טוב אות כ שקבח: ואולי הכי פירושו וכו' לפי זה דחם, וכו' לשונו: ולעניני דמיין אין זה דחם כלל וכן הוא האמת על מה שקבח בבב"ג, ומשמע שם דאין להחליק הידבה את פסל שיהי העניבה, רק כפי שתהיה הרצועה עובדת בחוכה, והכלל משמע כדי שיהיה מקום הדוק הרצועה סמוך לתפלה ולא לצד משה, וכ"ש שצריך לזהר שלא יתרחס הקשר של י"ד גופא מהתפלה לצד משה, וכמו שקבח בסעיף ב: וזהו הכל בכלל כמה שאמר הגמרא דהקשר צריך להיות למעלה ולא למטה. והנה מלשון השלחן ערוך לארונה משמע דסובר במהר"י בן חביב מדקבח שיהיה הי"ד של קשר כיוצא משמע דמקום שחולב הרצועה בפסל אינו לצד הלב כי אם לצד חוץ; אבל יש לדחות דכונתו רק למעט שיהיה נעשית כפשיטת השלחן המובא בבית יוסף שיהיה התפלה של יד לצד הלב והקשר לצד חוץ, אבל בזה רשות בקרו לעשות כמה שירצה. ואף על"פ' שהעדינו את המנהג של הדרך"מ משה, מכל מקום הנהגת במהר"י בן חביב אין למחות בידו כי יש לו על מי לסמוך, על"פ י"ד מנהגו טוב שלא יזהר הי"ד לעולם להפלות משה שאין פ' לו משה שאנו נאמין שהדרך"מ בכל של שמינה זהו: אולם במהר"א ומהר"א חס"ד על זה: כ"ל, ורוצה לומר דרוי זה של גספן מותר מהגמרא, דמותר

תרגום: 1 מרפק.

(ה) תשובת הרמ"א: (א) ב"ח ואלה רבה והגר"א ושאר אחרונים: (י) עין בהשגות שבוית'יעקב ובאצרות'החיים, ועל'כל'פנים בלי ברכה: (ב) אחרונים, וכן משמע מרש"י מנחות לו ע"א: (ג) ויראפרים: (ד) עין בשערי'תשובה: (ה) שלח'שלמה: (ו) הרא"ש, והגר"א בבאורו משמע גס'כן ששוכר דלא כהרשב"א:

הַלְבוֹת תְּפִילִין סִימָן כו

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק ו]

פֶּטוּר מִלְּהִנִּיחַ הַשְּׁלִיד אֶף בְּיָמִינוֹ.⁽⁵⁾

(5) ואף שהוא פטור מלהניח תפילין, כתב לקמן (סי' לט ס"ק ט) שמ"מ הוא בר חיובא במצות תפילין אלא שאינו יכול להניח, ולכן הוא יכול לכתוב תפילין.

[משנ"ב שם]

אֶבֶל אִם נִצָּשָׁה גִּדָּם בְּיָמִינוֹ, אֶפְלוּ נִקְטַע לוֹ כָּל הַיָּד, חֵיב בְּתַפְּלִין.⁽⁶⁾

(6) משמע מלשון, שכן הוא הדין אף אם לא נקטעה אלא כף ידו בלבד. ואף על פי שלחל (ס"ק כב) כתב שבציור כזה יש להניח את התפילין על ידו הימנית הרצוצה, משום שנעשה איטר, ביאר בשו"ת ציץ אליעזר (חט"ו סי' יז) שמה שכתב 'ויבקש לאחרים שיניחוהו עליו' מוסב רק על מי שנקטעה כל ידו, שצריך להניח על יד שמאלו, ולא התכוון המשנ"ב אלא לחלק בין מי שנקטעה ידו השמאלית ובין מי שנקטעה ידו הימנית, שמי שנקטעה ידו השמאלית נחלקו בו הפוסקים אם חייב בתפילין, מה שאין כן מי שנקטעה ידו הימנית, שחייב בהנחת תפילין לכל הדעות. אבל לא ירד המשנ"ב לדקדק ולכתוב היכן יניח זה שנקטעה מקצת ידו הימנית, וסמך עצמו על מה שכתב להלן (שם), שכיון שנעשה איטר יניח על ידו הימנית.

ובטעם החילוק בין נקטעה כף ידו השמאלית שמניח עליה את התפילין כיון שנחשבת לידו הכחה, לבין מי שנקטעה כל ידו שמניח על ימינו אף שהיא ידו החזקה, ביאר הגר"ש אלישיב (קובץ תשובות ח"ג סי' א) שרק מי שיש לו שתי ידיים וידו השמאלית כוחה יפה יותר הוא הנקרא איטר, אבל מי שיש לו רק יד אחת אינו איטר, ויניח על ידו הקיימת.

[משנ"ב שם]

וְיִבְקֹשׁ לְאַחֲרֵים⁽⁷⁾ שְׂיִנְיָחוּהוּ עָלָיו.⁽⁸⁾

(7) ולענין אשה שפטורה ממצות תפילין האם יכולה לקשור תפילין לאחר, כתב ההגהות מימוניות (פ"א מהל' ציצית ה"ב) שר"ת אסר, ומה שאמרו (ע"ז לט, א) מעשה באשה שהיתה נשואה לאחר והיתה קושרת לו תפילין, לא היתה קושרת אלא רק מסייעת, אבל לקשור אסור לה. ועוד תירץ ההגהות מימוניות שיתכן שהקשירה אינה תיקון המצוה ולכן מותר לאשה לעשותה. ולענין הלכה, כתב הגרש"ז אויערבך (שו"ת מנחת שלמה ח"ב סי' ד אות ב) שהכרעת גדולי האחרונים שיכולה לקשור תפילין לבעלה. ובשו"ת שבט הלוי (ח"א סי' ח) כתב שלכתחילה אשה לא תקשור את התפילין, ורק אם אי אפשר על ידי אחר תקשור האשה. וכן דעת הגר"ש אלישיב (פניני חנוכה עמ' לה) גם לגבי קשירה על ידי נכרי, שלכתחילה ראוי לחוש לדעת הסוברים שיש מצוה בהנחה עצמה.

(8) ויניחן בשמאלו, אף על פי שעתה כל מעשיו בשמאל. ואף על גב שלגבי מי שנקטעה כף ידו הימנית כתב להלן (ס"ק כב) שכיון שעתה כל מעשיו בשמאל נחשב כאיטר ומניח בימין, ביאר הגרש"ז אויערבך (שו"ת מנחת שלמה מהדו"ת סי' ג) שמי שנקטעה ידו לגמרי, אמנם אין לו יד ימין, אבל שמאלו נשארה ידו הכחה, מה שאין כן מי שנקטעה כף ידו, שיש לו שתי ידיים, ודאי שידו הימנית היא עתה ידו הכחה.

[משנ"ב ס"ק י]

וְרָאִי לְכַשֵּׁל זָה.⁽⁹⁾

(9) וכן דעת החזו"א (דינים והנהגות פ"ג אות ז) לא היתה נוחה מקשירת הקשר לבית בגדין, ובתפילין שלו היה תחוב עור במעברתא כדי להדק את הקשר שלא יזוז. והכפ החיים (ס"ק יב) כתב שאפשר לקשור עם החוט שתופר בו את התיתורא, ויקשור בצד התפר שלמעלה, כדי שלא תהיה חציצה בין התפילין לבשר.

[משנ"ב ס"ק יא]

וְיִחַתֵּךְ בַּתְּחוּרָא מִלְּמַעְלָה וְיִהְיֶה הַיּוֹד עִם הַבֵּית.⁽¹⁰⁾

(10) וביאר דבריו הגר"י קניבסקי (ארחות רבינו ח"ג עמ' קצד) שאין כוונתו שתהיה היו"ד נוגעת בקציצה (בבית), אלא שעל ידי שיחתוך בתתורא תהיה היו"ד סמוכה לקציצה, אבל מספיק שנוגע בתתורא.

ולגבי הפסק של או"ר בין היו"ד לבית, כתב בשו"ת תשורת שי (המדור"ת סי' צג) שאינו מעכב, כיון שאפשר לומר שהוא מחובר מדין לבד, אכן דייק מדברי הסידור קול יעקב (שער התפילין) שכתב שהיו"ד תהיה מהודקת לבית, שמשמע שאין להשאיר רווח של או"ר.

[ביה"ל ד"ה המנהג הנכון שיהא]

דִּקְדָּק צִשְׁתִּי הַקָּשֶׁר וְהַיּוֹד אֲשֶׁר בּוֹ צָרִיךְ שְׂיִהְיֶה דִּקְדָּק לְמַשָּׁה מִתְּהַפְּלָה לְצַד הַלֵּב.⁽¹¹⁾

(11) ואיטר המניח תפילין על יד ימין, כתב בשו"ת שבט הלוי (ח"ה סי' ג) שיעשה את הקשר בשמאל התפילין וגוף הקשר [גג היו"ד] יגע בבית התפילין, ואין זה משנה שקצה הרצועה יוצא לכיוון החוץ. ובשו"ת מנחת יצחק (ח"ט סי' ג) כתב, שהורה לסופר לעשות לאיטר את הקשר כמו לאדם ימני והרצועה תפנה לעבר הבית ולא לעבר הלב. והביא שהגר"י קניבסקי כתב (הודפס בסוף ספר בן איש ימיני) שיש לעשות כמנהג הסופרים, אך אפשר לעשות קשר באופן שהרצועה פונה לעבר הלב ויחתוך בקצה הרצועה כצורת י"ד.

[משנ"ב ס"ק יד]

אֶפְלוּ תִּצְיָצָה כָּל־הָהוּא.⁽¹²⁾

(12) ובטעם הדבר שאף מיעוט שאינו מקפיד עליו חוצץ בתפילין, שלא כמבואר בחציצה לטבילה, כתב האבי עזרי (פ"י מהל' כלי המקדש ה"ז) שעצם דין חציצה נלמד מהתורה [שאמרו בגמ' בערכין ג, א] (שחכונים אינם שייכים במצות תפילין של יד כיון שכתוב בהם (ויקרא ו, ג) "ילבש על בשרו" שלא תהיה חציצה בין בגדיהם לבשרם, וכתב הרא"ש (הל' תפילין סי' יח) שמכאן לומדים גם לתפילין שתהיינה מונחות על הבשר ללא חציצה, ועל כן גם מיעוט חוצץ, אלא שלענין חציצה בטבילה יש הלכה למשה מסיני שממעת את הדין, ולכן מן התורה רק רובו המקפיד עליו נחשב לחציצה, אבל בתפילין לא נאמרה ההלכה למשה מסיני, ולכן נשאר הדין תורה להקפיד גם על חציצה כל דהוא.

אכן, כל זה אינו אמור אלא בדבר עבה שיש בו ממשות, כגון ציפוי זהב ועור, אבל לאק או שמן שמרחוהו בתחתית הבית כנגד חדירת זיעה או רטיבות וכדו', כתב בשו"ת שבט הלוי **המשך במילואים עמוד 6**

יום ב' ה' תמוז תשע"ה

לוא באר הגולה

ז תשובת הריב"ש
לדעת הרשב"א
ח בית יוסף
ט מנחת לוי

הלכות תפלין סימן כו

של יד (טו) לא שנא של ראש: הגה ודוקא בתפלין, אכל ברוצות (טז) אין (י) להקפיד (רשב"א בתשובה ח"א סימן תתכ"ז): ה' אדם שהוא (יז) עלול לנזילות, ואם יצטרף להניח (יח) תפלה של ראש על בשרו לא יניחם כלל, יש להחמיר לו להניח תפלה של ראש על (יט) הכובע (ס) [מ] דק הסמוך לראש, ויכסם מפני הרואים: הגה והמניחים בדרך זה לא יברך על של ראש, (כ) רק יברך על (ט) של יד להניח' (לדעת רשב"א): ו' (כא) *ואשר (כב) יד (י) זמינו, אם עושה (כג) כל מלאכתו בשמאלו

שערי תשובה

היטב משום התפלין, וגם אפשר שהם מפסיקים כמו תציעה, והביא מדברי הפשנה למלך מהלכות עבודת יוה"כ דלכך כ"ג עלה ונסתפק בו ונשא ונתן בזה ע"ש. ונראה דהש"ל כ"כ לפי שהמשכים להצות נותן אפר תחת פאר, וכפוצה להניח תפלין צריך לרחץ המקום משום כבוד התפלין, וכן הוא בכתבי הארי"ל ז"ל ע"ש. ועין בשו"ת פני ארזה בס' ו' סי' ז' לענין אבק שקורין פוד"ר מה דינו ע"ש: [מ] דק. עבה"ט. וכתב בתשוב' סי' ל': אין להניח תפלין על הכובע רק על ראשו וימור לכסות אוהם בסודרו, וקא דאמרין ונאו כל עמי הארץ כו' הני שיהיה בראש במקום שהם נראים יותר; ונאו כמו ושמעו, וכל העם ראים את הקולות ע"ש. ונראה דאף שיש א"ת ונראה דהא וקא דאמרין ונאו כל עמי הארץ דקאי על המלאכים שבכאור מקל דבור, מי"מ פשטא דקרא על שמועה

של מהם אשר, ואין לו רק תפלין ממי שאינו אשר, ניחם התפלין בימיו הדינו הקציעה לצד הסתף והמעברתא לצד הדין: וכן להפוך במי שאינו אשר ומניח תפלין של האשר, מניח בשמאלו הקציעה לצד הסתף והמעברתא לצד הדין, שבות יעקב ח"א סי' ג' ע"ש. ועין בתשובת נחלת שבעה סימן מא ובחזית יאיר סימן

באר היטב

(י) להקפיד. מיהו יש להחמיר אפלו ברוצות מה שישן להקשירה, בין ברוצות של ראש בין ברוצות הדין, ט"ז מ"א ע"ת. בספר דבר שמואל סימן רצב כתב תוכחת מגלה על המניחין התפלין ע"ג פאה נכרית הנקרא פארוק"ה, ועין בתשובת יד אלהיו סי' ג' שהאר"ך בזה: (ח) דק. ועל כובע עבה אסור. ואם יש לו מפה ביד אסור להניחם על הכבד, משום "לף לאות" ולא לאחרים לאות, אכל מתר להניחו על סמרטוטין אם לא סגי בלאו הכי, דהא לבש בגד אחר עליו, מ"א: (ט) של יד. וה"ה אם מניח של יד בדרך זה, שלא יברך על ש"י אלא על של ראש, מ"א. וכתב הפ"ח מ"מ בשעת ק"ש ותפלה נראה שיהא זולת תציעה ע"ש: (י) זמינו. שנים שהלכו בדרך ואחד מהם אשר, ואין לו רק תפלין ממי שאינו אשר, ניחם התפלין בימיו הדינו הקציעה לצד הסתף והמעברתא לצד הדין, שבות יעקב ח"א סי' ג' ע"ש. ועין בתשובת נחלת שבעה סימן מא ובחזית יאיר סימן

משנה ברורה

בכנה חיה שלא יהא מפסיק בין התפלין לבשר, (יד) ועל כפ"פנים בכנה מתה וצפר יש לזהר, ועל כפ"פ (טו) יש נזהרין לרחץ מקום הנחת התפלין. כתב בספר רביד-הנהב: נראה דמה שרצוצה חוצצת לפעמים בין תפלין לבשר לא מקרי תציעה, דמין במינו אינו חוצץ; ומלבושי שרשר שהעמקתי לעיל בסעיף קטן י' משמע דנכון לכתחלה להחמיר בזה⁽¹³⁾: (טו) לא שנא של ראש⁽¹⁴⁾. כתב בספר מחצית השקל: ורע עלי המעשה של אותן האנשים שמגדלין בלוריתיהן, מלכוד כי הוא דרך שחץ וגאונה, עין מה שכתוב ב"תורה דעה סימן קע"ח, יש בו אסור בהנחת תפלין⁽¹⁵⁾, דכיון דגדולין הרבה ליכא למימר בהו דינו רבימיהו, וחוצצת⁽¹⁶⁾, עין שם. וכלאו תציעה נמי, בשביל הני שערות המרבים אי אפשר לצמצם שיהיו מהדקין ומנוחין על מקומן כדיו: (טז) אין להקפיד. והאחרונים כתבו דאין להקל רק במקום הכריכות, אכל מה שישן להקשירה (טז)

באר היטב

הנכון לתקן וכו'. ובכל זה, מי שהוא אשר ואין לו רק תפלין של אינו אשר או להפך, יוכל להספך ולהניח הקציעה לצד הסתף והמעברתא לצד הדין, כן כתב בתשובת שבות יעקב ובאוצות החיים, כי זה בודאי טוב יותר ממה שניחן כף ויהיה התפלין סמוך ללב ויהיה קשר הי"ד חוצצה לה, וכמו שכתב הגר"א שהסעיף ב אף שכתב בשלחן ערוך בשם מנהג, דינא דגמרא הוא לפרוש הגאונים. ועין בחי"א דאם אות יג דלא הזכיר שם עצה זו דשבות יעקב, והוא כתב שם דטוב אם יכול להוציא הרצוצה ולהכניסה מצד אחר כדי שתהיה הי"ד סמוך ללב, אף על פי שאינו יכול להספך הקשר של הי"ד שתהיה פניה לצד הבית, ועל כפ"פנים לא יתבטל ממנו תפלין עבור זה ויניחם כף, עין שם; ורצה לומר אף ויהיה קשר הי"ד לצד חוץ והתפלין לצד חלב. ולענין דעתי, בודאי טוב יותר לעשות כהשבות יעקב, דזה דינא דגמרא הוא לכמה ראשונים וזה מנהג, וכמו שכתב הגר"א; ואפלו אם יכול להוציא הרצוצה גס"פן יש לעין, דאולי מה שהי"ד לא יתה פניו כלפי הבית לא נחשב יו"ה, ועל כפ"פנים באינו יכול להוציא עשה כהשבות יעקב: * ואשר יד זמינו. עין משנה ברורה במה שכתבנו

להחמיר אף ברוצות, בין בשל יד ובין בשל ראש. וכתבו תוכחת מגלה על המניחים התפלין על גבי פאה נכרית הנקרא פארוק"ה⁽¹⁷⁾, ואפלו אם רק הרצוצה מנח על הפאה נכרית. ומכל מקום משמע מדברי המגן אברהם והחיי אדם דאם יש לו מפה בראשו, ורק במקום שהרצוצות מנחים ולא במקום הקציעה, מתר לו להניח הרצוצות על גבי סמרטוטין שעל המפה או על גבי כובע דק ולברך אף על גב שיש תציעה בין הרצוצות, כיון דבמקום הקציעה אין תציעה; וכן בשל יד אם יש לו מפה (י) אפלו במקום הקף הקשר ששכיב ידו, מתר לו להניח הקף הקשר על גבי סמרטוטין ולברך, אף בזה נזהר לכסות מלמעלה כדי שיהיה "לף לאות ולא לאחרים לאות": ה' (יז) עלול לנזילות. פרוש (יח) שיש לו מכאוב או (יט) מחוש בראשו ואם יגלה ראשו יזיק לו הקרירות, כיון שהוא אנוס יכול לסמך על הרשב"א דסבירא לה דאין חשש בהציעה⁽¹⁸⁾, ולא נאמר "בין עיניך" אלא לסים להם מקום, ומשום "לף לאות ולא לאחרים לאות" ליכא בתפלין של ראש, דבהו כתיב "ונאו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך". ומכל מקום צריך לכסות (כ) מפני הרואים, שאינם יודעים שהוא אנוס: (יח) תפלה של ראש על וכו'. ואם יש לו מפה ביד במקום הנחת הקציעה והמפה (כא) מתפשטת בכל הקבצת, מתר לו להניח (כב) על הרטנה אם לא סגי בלאו הכי, (כג) ולא יברך, דהא דעת רב הפוסקים דתציעה פוסלת, ויברך שמים על השל ראש בלעיל בסימן כו בהג"ה; אף ילבש על התפלה של יד מלמעלה בגד אחר כדי לכסותם, דהא כתיב בהו "והיה לף לאות", וברשינן "לף לאות ולא לאחרים לאות". ודוקא על רטנה, אכל להניח תפלין על חלוקו (כד) יש אומרים דאסור אפלו ביש לו מפה⁽¹⁹⁾, ואפלו אם ילבש עליו בגד אחר: (יט) הכובע דק. אכל על כובע עבה אסור להניחם, דלא יוכל לכוון ולצמצם מקום שהמח של תינוק רופס: (כ) רק יברך וכו'. (כס) ויכוון להוציא השל ראש, דכלאו הכי דעת הרבה פוסקים שאין מברך על שניהם אלא אחת. ועין בפ"ח ועתה תמיד דמשמע מדבריהם דנכון לזהר שעל כפ"פנים בשעת קריאת שמע ותפלה ויהיה בלי תציעה כלל: ו' (כא) ואשר וכו'. ועין לעיל בסעיף קטן יב: (כב) יד זמינו. ואפלו (כו) נעשה אשר על ידי שהרגיל עצמו אחר כך ולא נולד כף, ניחם בימיו, וכל שכן (כו) אם מן השמים הרגילוהו⁽²⁰⁾, דהניג שנולד לו חלי בימינו ונשל הכח ממנו או שנקטע לו כף ידו הימנית, וצריך לעשות כל מלאכתו בשמאל, בודאי דינו כאשר גמור וניחם על הדין הקצוצה⁽²¹⁾. ואם חור לבריא ונעשה שולט בשמי ידיו בשנה הרי הוא ככל אדם: (כג) כל מלאכתו. (כח) הוא הדין אפלו רק

שער הציון

(יג) מגן אברהם: (יד) מגן אברהם: (טו) של"ה: (טז) הלבוש ועתה תמיד וט"ז ואלהי רבה וכן משמע גס"פן מהגר"א: (יז) בן מוכח במגן אברהם סעיף קטן ו' דהרשב"א אם מכסה בחלוק מלמעלה אין אסור על ידי הסמרטוטין משום תציעה, ועל כפ"פ יש לסמך עליו לברך על כפ"פנים לענין רצוצות: (יח) ט"ז: (יט) חיי אדם: (כ) ט"ז: (כא) דאי לאו הכי יניח על מקום הנשאר בקבצת, ועין בסעיף ז ובמשנה ברורה שם: (כב) מגן אברהם ואלהי רבה ונחיי אדם: (כג) מגן אברהם וחדושי ר' עקיבא איגר, ומה שהקל ר' עקיבא איגר אם יש לו השל יד לבד⁽²⁰⁾, מבאר הגר"א לא משמע כן⁽²¹⁾: (כד) ארצות החיים וכן משמע מתי"אדם: (כה) ועתה תמיד: (כו) מגן אברהם: (כז) דגול מרובה ועין בבאור הלכה: (כח) וכן משמע בהר"א ובכא"א אחרונים:

